

Adr. Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.,
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 04/13282-Terje Bjøranger

Oslo, 02.06.06

Rapport UDIs kompetanseteam mot tvangsekteskap - 2006

Innledning

UDIs kompetanseteam mot tvangsekteskap har nå vært operativt i ca halvannet år. Det vises til tidligere halvårsrapport av 24. juni 2005.

UDI har ledet teamet siden oppstart. Nytt fra forrige rapport er at BUFDIR har kommet til som deltaker i kompetanseteamet. I tillegg har kompetanseteamet bestått av representant fra politiet, IMDi og Norges Røde Kors. Det har ikke vært avsatt egne ressurser til kompetanseteamet gjennom perioden.

Utlendingsdirektoratet har foreslått overfor Arbeids- og Inkluderingsdepartementet (AID) at teamet bør erstattes av en permanent, nasjonal enhet bestående av anslagsvis fire årsverk. En måte å gjøre dette på er at et årsverk innen utlendingsfeltet, politiet, barnevernfaglig sektor og sosialfaglig sektor fristilles til dette arbeidet. Begrunnelsen for dette forslaget er at antall saker er relativt høyt, kunnskapen fortsatt er mangelfull, hjelpetilbudet ikke er tilpasset denne gruppen og at sakstypen er arbeidskrevende.

Denne enheten bør fokusere på hele spekteret av **æresrelatert vold**, og ikke utelukkende på tilfeller hvor det foreligger et tvangsekteskap. Tvangsekteskapet må sees som en av flere faktorer innenfor æresrelatert vold.

VIRKSOMHET

Vi viser til halvårsrapporten når det gjelder kompetanseteamets arbeidsmåte. Målet med teamets arbeid har vært å hjelpe det etablerte offentlige hjelpeapparatet til å kunne håndtere enkeltsaker på en god måte. Fortsatt er det slik at kunnskapen om denne problemstillingen i det offentlige Norge er for svak og tilfeldig. Viljen til å gå inn i sakene ofte er stor, men mangelen på både kompetanse og virkemidler oppleves som frustrerende ute i distriktene. Dette må møtes med kompetanseheving, gjerne i form av etterutdanning, slik det gis i

Sverige.¹ Der kan nøkkelpersoner få en 8 dagers spesialutdanning på problemer knyttet til æresrelatert vold.

Men situasjonen må også møtes med et styrket tilbud når det gjelder boalternativer og plasseringssteder for de som trenger akutt og langsiktig hjelp.

De vanligste samarbeidspartnerne for kompetanseteamet har vært skole, barnevern, politidistrikter, flyktningekonsulenter, kommuner, advokater, helsepersonell, sosialtjenesten og humanitære organisasjoner.

Kompetanseteamets engasjement i sakene har variert ut fra sakstype og bistandsbehov. Vi har bidratt med informasjon om regelverk til berørte instanser, formidlet kontakt med nøkkelpersoner i andre offentlige og ikke-offentlige instanser, forestått tverretatlige møter hvor saker har blitt drøftet, bidratt til å opplyse enkeltsaker på bakgrunn av egne erfaringer samt generell rådgivning både til førstelinjetjenesten og i noen grad direkte til de saken gjelder. Noen saker har vi fulgt over tid mens vi i andre saker kun har gitt råd eller faktiske opplysninger i saken.

Representanter for kompetanseteamet har deltatt i ulike fora knyttet til tvangsekteskap, både som innledere og som deltakere.

Dette er en sakstype som krever tverretatlig samarbeid, da ingen etater sitter med hele bildet. Saksbehandler hos UDI ser sin lille flik av problemet og det samme gjør barnevern, sosialkontor og politiet. Poenget har vært å forsøke å forene disse enkeltbildene.

OMFANG AV SAKER

Vårt kompetanseteam er bare en av flere aktører som gir praktisk hjelp til denne gruppen. Blant annet mottar SEIF og Røde Kors samme typen saker, og presenterer egne tall for virksomheten. Vårt materiale inneholder saker som også har vært inntatt i disse organisasjonene. I det hele tatt er omfanget av tvangsekteskap fortsatt en uoversiktlig materie.

Selv om eksakte tall på landsbasis mangler, er det lett å se at problemet er så stort at ytterligere innsats trengs. Våre tall representerer toppen av det berømte isfjellet, og er på ingen måte en indikator på omfanget av tilfeller. Det er grunn til å tro at mørketallene fremdeles er svært store. Mange av klientene vi har hatt kontakt med sier de kjenner ytterligere andre i samme situasjon som den de selv er i. Det samme tendensen blir også kommunisert fra skoler, barnevern og andre.

Økt tilgang på hjelpetiltak, vil føre til økt antall saker. Ikke fordi problemet øker, men fordi mørketallene vil komme opp i dagen. Oppfordringer fra sentralt hold til ungdom om å søke hjelp i forhold til tvangsekteskap, kan derfor føre til at trykket mot hjelpeapparatet øker lokalt. Dette er det lokale hjelpeapparatet etter vår mening ikke beredt på.

Saker som gjelder æresrelatert vold er en utfordring, særlig når de dukker opp i deler av landet hvor det fra før finnes lite erfaring fra tilsvarende saker. Et eksempel fra en mindre norsk by er illustrerende: Et barnevernkontor fikk en bekymringsmelding vedrørende en

¹ Vi viser her til det arbeidet som blir gjort i Sverige, først og fremst i Västres Götalands län. Her er det iverksatt etterutdanning, ulike undervisningsopplegg, oppbygging av plasseringstiltak med mer, for å håndtere det store antallet enkeltsaker svenskene registrerer.

familie fra Midt-Østen med 15 barn. Saken omfatter blant annet incest, æresrelatert vold, drapstrusler og planer om bortgiftning av en 15 år gammel jente. Barneverntjenesten vurderte raskt saken som akutt, men erfarte snart at brukbare plasseringsalternativer var fraværende. Barneverntjenesten vurderer det også slik at tiltak kan bli aktuelt for flere av barna i familien.

Også på politisiden reiser denne saken store utfordringer, da sikkerhetsvurderingene kan bli ganske komplekse. Saken er i skrivende stund ikke avklart.

Kompetanseteamet har hatt 150 saker til behandling i perioden november 2004 til mai 2006. I underkant av 170 personer er berørt, da noen av sakene gjelder par og søsken. Andelen gutter / menn ligger på mellom 10 og 15 %. Disse henvendelsene gjelder hovedsakelig der hvor par eller søsken er hovedpersoner i saken.

Aldermessig ligger tyngdepunktet på personer i alderen pluss minus 18 år. Aldersspennet er fra 15 år og oppover til 40+.

Et flertall av teamets saker gjelder personer av pakistansk eller kurdisk (irakisk eller iransk) bakgrunn. Dette er en tendens som har holdt seg i hele perioden. Av nasjonalitet i andre saker kan nevnes India, Somalia, Marokko, Tyrkia og Afghanistan. Det er store variasjoner i forhold til tradisjoner innad i disse landene, noe som også kommer frem i sakene. Det kan være store forskjeller fra by til by, eller mellom urbane områder og landsbygd. Lokalkunnskap er med andre ord nødvendig.

Vi har hatt samarbeidspartnere som har hatt god greie på slike lokale forskjeller i de viktigste landene, og dette har vært av stor betydning. Etater som er nye på denne typen problemer, har dermed fått konkret bistand fra disse, i tillegg til råd fra erfarne saksbehandlere fra UDI, politiet og andre instanser med erfaring på området.

NOEN SÆRTREKK VED SAKENE

Det vises til de 40 sakene som ble beskrevet i halvårsrapporten, når det gjelder ytterligere opplysninger om arbeidsmåte. Antall saker tilsier imidlertid at vi nå nøyer oss med å beskrive de mest aktuelle sakstypene.

Alle enkeltsakene er selvfølgelig forskjellige, og har fordret ulik bistand. Familiene har ulike strategier for å få det planlagte ekteskapet gjennomført, volds- og trusselnivået varierer på samme måte som hovedpersonens vilje til å underkaste seg familiens krav. Allikevel er det noen felles trekk ved sakene som er verdt å se nærmere på.

Når det nedenfor er henvist til familiene, kan innholdet i familiebegrepet variere fra kjernefamilien, til den utvidede storfamilien. Når det gjelder sterke og svake personer innad i familien, noe som er viktig å ta rede på, varierer selvfølgelig også dette. I noen saker er det mor som er pådriver for å få gjennomført ekteskapsallianser, mens hun i andre fremstår som et offer sammen med ungdommen. Men det kan også være andre personer i familien, her eller i hjemlandet, som er den som trekker i trådene. Det er derfor nødvendig å kartlegge familierelasjoner langt ut over kjernefamilien her i Norge..

Det kan i flere saker se ut som om familiene bruker en *utmattelsesstrategi* for å bryte ned motstanden mot den ekteskapsalliansen familien ser som et gode for seg selv. Lang tids

kontinuerlig ”mas” om å inngå ekteskap, slutte å ha norske venner, slutte å ta etter vestlig levesett etc. har blitt beskrevet av svært mange.

I særlig en av våre saker har pågang fra familien om oppfyllelse av ekteskapelige forpliktelser fortsatt også etter innleggelse på psykiatrisk sykehus. Under besøk og via telefon blir vedkommende forsøkt overtalt til å be om permisjon, slik at hun kan komme hjem til mannen sin og oppfylle sine forpliktelser. Sykehuset har nå lagt restriksjoner på muligheten for besøk under henvisning til medisinske hensyn.

Et annet fellestrekk hos de fleste av klientene, er frykt for å be om, og å motta hjelp. Frykten for represalier fra familien er så stor at mange velger å samtykke til ekteskap i stedet for å ta omkostningene ved å be om hjelp. Vissheten om at familien uansett vinner til slutt, eller at ingen myndighet uansett er i stand til å hjelpe, tilsier slik de ser det at de like gjerne kan bli værende hjemme og si ja til arrangert ekteskap. Dette er i seg selv et signal om store mørketall, men det er også et signal om hva som kreves av hjelpetiltak for de som *faktisk tør* å bryte med familiens krav. Bindingen til / redselen for familien er et av de viktigste hindrene for å kunne gi denne gruppen hjelp.

Den tillærte lojaliteten til (eller frykten for) familien, er i noen saker så sterk at ytterligere eksplisitt press ikke er nødvendig. Vedkommende vet selv hva konsekvensene er ved å si nei, en konsekvens som blant annet kan være utstøtelse.

I tillegg er påføring av skyld et ofte brukt virkemiddel fra familiens side. Den personen som har brutt, eller ønsker å bryte en av familiens normer, får gjerne skylden for alt negativt som deretter skjer i familien. Det kan være en mor som besvimer, en bestemor som er syk eller en onkel som heller ikke føler seg helt bra.

I tillegg får vedkommende skyld for at familien kan gå i oppløsning og at familien mister ære og status både her og i familiens opprinnelsesland. Påført skyld er kanskje den enkeltfaktoren som er mest ”effektiv” for å få ekteskapet gjennomført sett fra familiens synspunkt.

I tillegg til utmattelsestaktikk, lojalitet og påføring av skyld, kommer vold og trusler. Dette gjør at politiet må være obligatorisk samarbeidspartner i saker som gjelder æresrelatert vold, enten det dreier seg om straffesak, vurdering av trusselbildet eller sikkerhetstiltak.

De momentene som er gjennomgått ovenfor, i tillegg til håndtering av sikkerhet og konkrete trusler, må kunne håndteres for eksempel av de stedene barn plasseres på etter barnevernloven. Dette tilbudet finnes ikke i dag.

Norske borgere som opplever å bli tvangsgiftet i utlandet kontakter gjerne den norske utenriksstasjonen i landet for å få hjelp.

Generelt er det slik at det kun er norske statsborgere som kan påregne hjelp. I tillegg er det slik at ressursene på utenriksstasjonene ikke er dimensjonert for oppgaver av denne typen.

For ambassadepersonellet er det en nesten umulig oppgave å ha kontroll på den delen av hjelpen som må ytes *etter* vedkommendes retur til Norge. Telefonsamtaler med sosialkontorer, krisentre og grensekontrollen på Gardermoen er ikke uten videre enkelt å gjennomføre fra f. eks. Pakistan når det haster, og tidsforskjellen er 4 timer. Det bør derfor

finnes et apparat her hjemme som kan ta over den nødvendige koordineringen av tiltakene rundt de personene som får assistanse til hjemreise av ambassadene.

Det må også, et eller annet sted, settes av noen titusen kroner for dekning av hjemreise til de norske borgerne som hvert år trenger hjelp. Dette dreier seg ikke om store utgifter og gjelder saker som utenriksstasjonene har inngående kjennskap til. Faren for misbruk av typen ”enkel hjelp til hjemreise” er derfor i praksis minimal.

Også ”dumping” av kvinner og barn i herboende families hjemland, er et økende problem. Vi har fått flere henvendelser fra personer som har inngått arrangert ekteskap med personer hjemmehørende i Norge, men som etter en tid, og av ulike grunner, har blitt etterlatt i familiens hjemland. Dette er saker som i utgangspunktet faller utenfor kompetanseteamets mandat, men som berører temaet arrangerte ekteskap.

Den norske ambassaden i Islamabad sier at antallet tunge konsulære saker, så som assistanse i forhold til tvangsekteskap, barne bortføringer med videre, er økende. Det er fortsatt ikke mulig å oppgi konkrete tall. Ambassaden sier samtidig at sakene er svært vanskelige og ressurskrevende.

Med tanke på forebygging kan det være grunn til å rette et mer helhetlig søkelys på tradisjonen med arrangerte ekteskap. Problemene vil kunne komme til å fortsette så lenge det i svært mange arrangerte ekteskap ikke finnes en reell valgmulighet, og storfamiliene fortsetter å sette egne behov foran individets behov. En slik reell valgmulighet må innebære retten til å forbli ugift (også jenter) og retten til å velge ektefelle helt på tvers av familiens ønsker, uten at valget etterfølges av represalier. Det er ikke slik å forstå at alle arrangert ekteskap nødvendigvis er inngått mot minst en av partenes vilje. Men det er utvilsomt slik at denne tradisjonen medfører et ukjent antall tragedier i Norge og andre vestlige land hvert eneste år. Ikke minst har dette store uheldige konsekvenser for den enkeltes mulighet for integrering i Norge.

En del av den forebyggende virksomheten bør derfor være å adresse denne problemstillingen til de etniske miljøene som praktiserer arrangerte ekteskap. Minoritetsmiljøene må selv gå i bresjen for nødvendige endringer innad i miljøene. Gjerne med myndighetenes hjelp. Heldigvis er det flere organisasjoner innenfor de berørte etniske gruppene som klart har satt disse problemene på dagsorden.

Proforma ekteskap, tvangsekteskap og arrangerte ekteskap griper i mange av sakene inn i hverandre. I noen saker kan en si at herboende *tvinges* inn i *proformalignende* ekteskap og at tradisjonen med *arrangerte ekteskap* er verktøyet som gjør det mulig. For myndighetene kan det være hensiktsmessig å se disse tre konstruksjonene i sammenheng når regelverk og praksis diskuteres.

Ønsket om migrasjon for et familiemedlem kan ofte være en del av motivasjonen bak tvangsekteskap. Men også i disse sakene kan det være kollisjonen mellom hjemlandets og vestlige verdier som setter prosessen i gang. Svært ofte er det frykten for at jenter skal jentene skal ha seksuelle forbindelser som ligger til grunn. Jomfruhinneproblematikken er fortsatt svært aktuell for jentenes del. Det bakenforliggende kravet fra familiens side er at jenta er jomfru ved ekteskapsinngåelsen. Å leie en gutt, eller å oppholde seg i samme rom som en gutt uten at f. eks. en bror er tilstede, kan være nok til at familien opplever situasjonen som truende for egen del.

Flere ungdommer velger å dra til sitt opprinnelsesland for å inngå ekteskap etter eget ønske, for på den måten å slippe unna det arrangerte ekteskapet. Særlig gjelder dette ungdom med opprinnelse i Pakistan. De tror at familien kommer til å godta kjæresten dersom de gifter seg. En annen begrunnelse er at hvis de først skal gifte seg med en person fra hjemlandet, vil de på denne måten kunne påvirke, og langt på vei bestemme, hvem de skal gifte seg med. Det er ikke uvanlig at herboende har funnet denne personen via internett, noe som kan være et tynt grunnlag for den store kjærligheten. Det er ingenting som tyder på at denne måten å komme unna problemene på er en god løsning, og i et tilfelle har herboende bedt om hjelp fra norske myndigheter, via den norske ambassaden i landet, for å komme seg hjem. Det gunstigste vil alltid være å kunne gi bistand så tidlig som mulig, og mens vedkommende er i Norge.

Kompetanseteamet har hatt flere henvendelser som gjelder enslige irakisk-kurdiske kvinner på mottak. Dette er kvinner som anfører å ha blitt giftet i svært unge i hjemlandet og hvor ektemannen befinner seg i Norge uten tillatelse. Og dermed uten adgang til å søke familiegjeforening med ektefellen. Kvinnenes familie i Irak har, gjerne ved hjelp av menneskesmugler, sendt kvinnene etter ektemannen til Norge som asylsøkere. Disse har i noen tilfeller blitt relokalisert til annet mottak, blant annet etter å ha blitt trakassert av menn på mottaket. Disse kvinnene har blitt gitt bistand blant annet fra en irakisk menneskerettighetsorganisasjon med avdelinger i de nordiske landene.

Gutter har i utgangspunktet en helt annen adgang til å ha kjærester, og til å delta i normale samfunnsaktiviteter enn jentene innenfor vår målgruppe. Utenomekteskapelig sex eller ryktene om dette, har helt andre konsekvenser for jenter enn for gutter. Dette kan være en av flere begrunnelser for at antallet gutter som søker hjelp er lavt. Det kan også være slik at terskelen er høyere for å be om hjelp for denne gruppen.

I en sak som gjelder et ”vanlig arrangert” ekteskap, ble en norsk gutt av pakistansk opprinnelse giftet med en betydelig eldre kusine fra landsbygda i Pakistan. Gutten var i gang med utdanning, og valgte på grunn av ekteskapet å rømme landet. Den eldre kusinen på sin side, har blitt gående som hushjelp hos svigerfamilien her i Norge. Det er ingen tvil om at også guttene kan oppleve ekteskapstradisjonene som svært vanskelige.

Men også godt voksne menn har måttet gå i dekning for familien etter selv å ha valgt ektefelle. Også dette er tilfeller med høyt trusselnivå og uforsonlige familier.

Så vidt vi vet finnes det i dag ikke noe tilbud til gutter / menn på flukt fra æresrelatert vold, verken når det gjelder de over eller under 18 år. Med få unntak gjelder det samme for par.

FOREBYGGING.

Det er en endring i ekteskapstradisjonene innad i minoritetsmiljøene som må på plass før en kan regne med å registrere en faktisk nedgang i antall tvangsekteskap. Dette er en prosess som først og fremst innvandrer miljøene selv må stå gjennomføre, men gjerne i samarbeid med myndighetene. Vi vet at moskeer og ulike interesseorganisasjoner og talspersoner står sterkt i mange innvandrer miljøer og dette kan brukes positivt.

Både religiøse og sekulære talspersoner i minoritetsmiljøene bør derfor utfordres på temaet ekteskap og frivillighet. Entydige føringer fra disse, både i teori og praksis, om at ekteskap må

baseres på frivillighet og at inngåtte ekteskap på tvers av familie, etnisitet, kaste og religion og kultur er fullt ut gyldige, vil være av stor betydning. Blant annet ville ungdom på denne måten få verdifull støtte for egne valg. Vi foreslår derfor å utfordre de relevante innvandremiljøene på disse spørsmålene og anser IMDi som en naturlig spydspiss fra myndighetenes side, i dette arbeidet.

De samme signalene om retten til valgfrihet bør gis direkte til ungdom i skolene. Skolene bør få støtte til informasjonsopplegg i form av brosjyremateriale, foredrag, gruppearbeider, stands og lignende. Foreldreutvalg, ungdomsorganisasjoner og andre kan utfordres på å delta i dette arbeidet. Tatt i betraktning at dette er et viktig integrasjonsspørsmål for ungdomssegmentet, bør skolemyndighetene og ulike myndigheter og organisasjoner med ansvar for integreringsspørsmål, på banen i dette arbeidet.

Den såkalte ”Drammenssaken”, hvor en far og en bror ble dømt i høyesterett for tvangsekteskap mot henholdsvis datter og søster, har fått mye publisitet. Den er godt kjent i de kurdiske miljøene i Norge, men også i kurdiske områder i Irak, blant annet via internett. Det er grunn til å tro at saker som dette kan ha en betydelig allmennpreventiv effekt.

Noen saker knyttet til tvangsekteskap er som nevnt motivert ut fra ønsker om migrasjon til vesten via adgangen til familieinnvandring. Det er viktig at tvangsekteskap og annen æresrelatert vold sees som del av det helhetlige migrasjonsbildet, og ikke lenger et tema for spesielt interesserte. Det å ta fatt i problemene, betyr IKKE at en ikke ser de positive sidene ved migrasjon. Det er nødvendig, og fullt mulig, å forholde seg til både de positive og negative sidene ved migrasjon. Problematikk knyttet til tvangsekteskap og annen æresrelatert vold er nå såpass godt kjent at det ikke lenger er tvil om problemenes eksistens. Et godt grep om disse problemene vil skape troverdighet både i innvandrerbefolkningen og i befolkningen forøvrig.

Å få dette til, er en utfordring som myndighetene generelt, og utlendingsmyndighetene spesielt, er tjent med å ta. Aktive og tydelige tiltak mot negative sider ved innvandringen er nødvendig for å kunne håndtere innvandringen på en god og helhetlig måte. De utfordringene denne rapporten handler om, er et naturlig ansvar for utlendingsmyndighetene, men også for andre berørte myndigheter. Direktoratet mener at dette arbeidet må institusjonaliseres for på den måten å tydeliggjøres som et offentlig ansvar.

Vi ønsker også å minne om at de som utsettes for æresrelatert vold, settes dramatisk tilbake når det gjelder egen integrering. Ekstrem kontroll, utstøtelse, tvangsekteskap og vold gjør at forholdet til jobb, skole og nettverk blir skadelidende. Dette temaet handler med andre ord i høy grad også om integrering, og må gis prioritet i alt integreringsarbeide.

KONKRETE TILTAK.

Den innsatsen som er gjort i Sverige når det gjelder æresrelatert vold, er allerede nevnt. I Norge bør vi på tilsvarende måte etablere en systematisk opplæring av nøkkelpersoner hos de offentlige myndigheter som møter problemet. Denne kompetansen må forankres i linjen og ikke gis utelukkende til enkeltpersoner med interesse for feltet. For eksempel kan en tenke seg at både ledere og saksbehandlere for sosialkontorer, barnevernsledere og familievoldskoordinatorer bør få et slik tilbud.

Også i halvårsrapporten vår nevnte vi behovet for konkrete plasseringssteder. Dette er behovet er etter vår mening like udekket som tidligere, både når det gjelder de over og under

18 år. Dette baserer vi på de tilbakemeldinger vi får fra ulike offentlige instanser og fra egne erfaringer i enkeltsaker. Særlig er det behov for ulike typer kollektivløsninger (f. eks. 2-5 personer), da mange i målgruppen har liten boevne og mangler trening i å ta hverdagslige avgjørelser på egne vegne. En skal heller ikke undervurdere problemer knyttet til psykisk helse for denne gruppen. Disse boalternativene kan igjen fungere som springbrett over i egen bolig. Kollektivene bør, i tillegg til botrening, bidra til at personene kommer seg ut i jobb eller skole. Målet må være uavhengighet fra støtteapparat på kortest mulig tid.

Plasseringsalternativene må kunne håndtere blant annet følgende forhold:

- Trusler mot ungdommen og eventuelt andre av barna som følge av at vedkommende har brakt vanære over familien ved å be om hjelp, og dermed røpe ”familiehemmeligheter” til personer utenfor familien.
- Ha en strategi for trusler mot personer i hjelpeapparatet
- Forsøk fra familien eller andre i hennes etniske miljø på å sende jenta ut av landet.
- Forsøk fra familien eller andre i hennes etniske miljø på å påvirke henne til å trekke alle anklager mot familien og dra hjem. Dette av hensyn til hennes families ære, men også av hensyn til hele det etniske miljøet.
- Jentas fysiske og psykiske plager som følge av overgrep, psykisk og fysisk vold etc
- Jentas opplevelse av skyld for den situasjonen familien har kommet opp i medfører en konstant risiko for at jenta vil rømme hjem. ”Strikken” til familien.
- Personellet som håndterer saken må ha grunnleggende kunnskap om mekanismene som opptrer når æren til familien er truet
- Fast og klar struktur som gjør klientene i stand til å håndtere friheten utenfor familien.
- Forholdet til jobb, skole og nettverk

Gode plasseringssteder er viktige også i forhold til straffesaker. Dersom hovedpersonen er anbrakt på et sted preget av langsiktighet, omsorg, sikkerhet og kunnskap, er det større sjanse for at vedkommende ikke velger å dra hjem på grunn av frykt eller lojalitet overfor familien. Dette vil ha betydningen både for straffesaken, og for hvorvidt saken også ellers blir en suksess.

Det vises til tidligere halvårsrapport når det gjelder forslag til tiltak for øvrig

Terje Bjøranger
Rådgiver.